

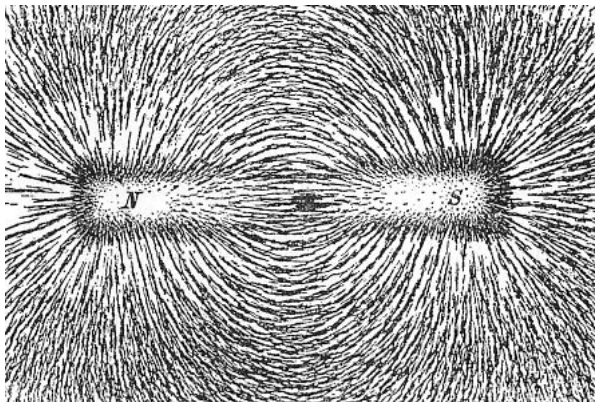
Magnetsko polje

Duje Jerić- Miloš

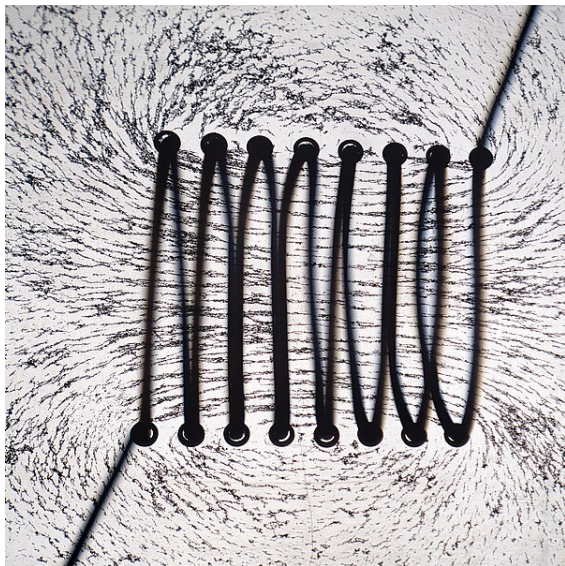
8. prosinca 2024.

Magnetsko polje

- ▶ Isto kao što nabijeno tijelo oko sebe stvara električno vektorsko polje E , magneti i struje oko sebe stvaraju magnetsko vektorsko polje B . Željezna piljevina prati to polje:

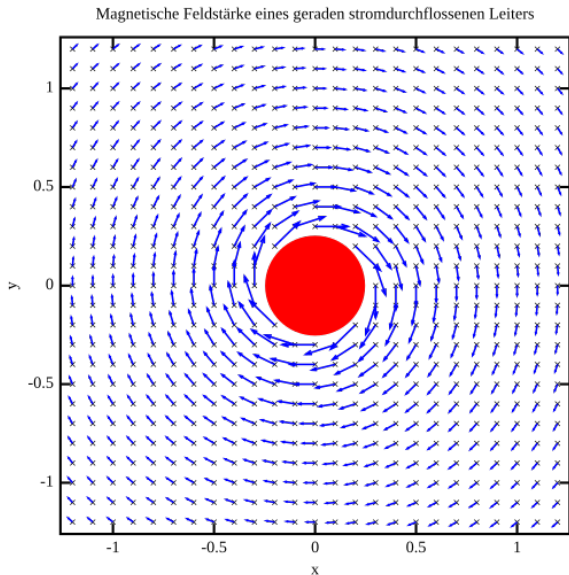

Magnetsko polje

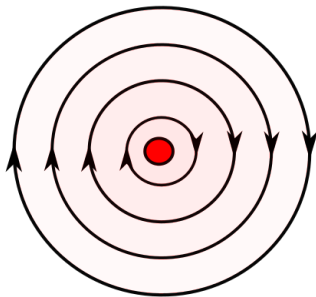
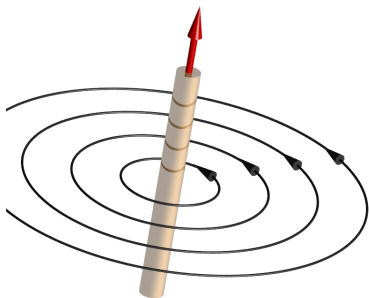

Magnetsko polje ravne žice

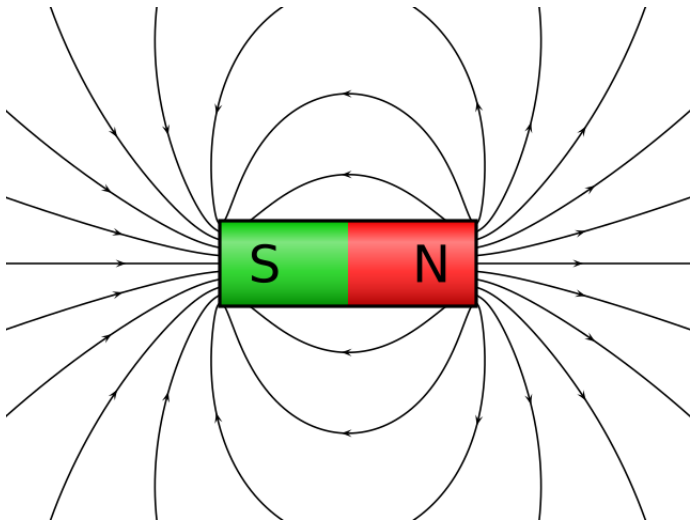
Struja (crveno) ulazi u sliku:

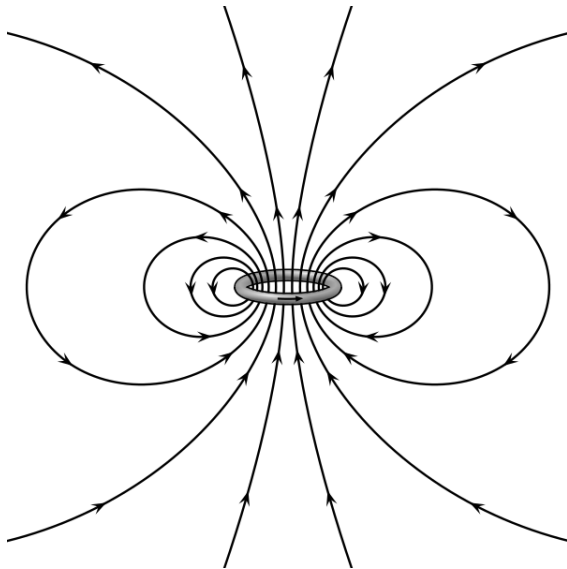
Linije magnetskog polja ravne žice

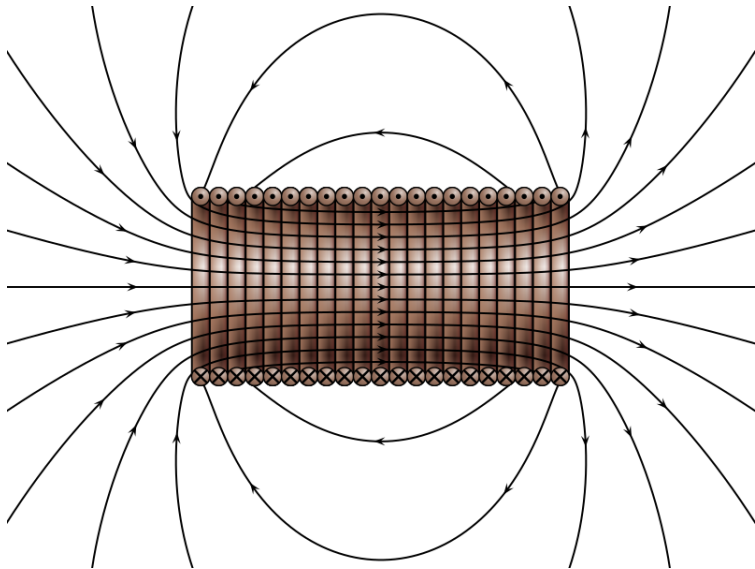
Linije magnetskog polja magneta

Magnetsko polje petlje

Magnetsko polje zavojnice

Magnetski moment

- ▶ Magnetsko polje magneta, petlje i zavojsnice se razlikuju od polja ravne žice.

Magnetski moment

- ▶ Magnetsko polje magneta, petlje i zavojnice se razlikuju od polja ravne žice.
- ▶ Ravna žica nema mjesto u koje polje ulazi i mjesto iz kojeg polje izlazi (polove).

Magnetski moment

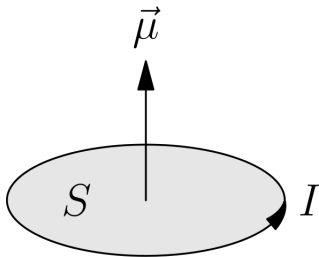
- ▶ Magnetsko polje magneta, petlje i zavojsnice se razlikuju od polja ravne žice.
- ▶ Ravna žica nema mjesto u koje polje ulazi i mjesto iz kojeg polje izlazi (polove).
- ▶ Drukčije rečeno: ravna žica nema magnetski moment (ne zakreće u vanjskom polju)

Magnetski moment

- ▶ Magnetsko polje magneta, petlje i zavojnice se razlikuju od polja ravne žice.
- ▶ Ravna žica nema mjesto u koje polje ulazi i mjesto iz kojeg polje izlazi (polove).
- ▶ Drukčije rečeno: ravna žica nema magnetski moment (ne zakreće u vanjskom polju)
- ▶ Vektor magnetskog momenta gleda od S prema N

Magnetski moment

- ▶ Magnetsko polje magneta, petlje i zavojnice se razlikuju od polja ravne žice.
- ▶ Ravna žica nema mjesto u koje polje ulazi i mjesto iz kojeg polje izlazi (polove).
- ▶ Drukčije rečeno: ravna žica nema magnetski moment (ne zakreće u vanjskom polju)
- ▶ Vektor magnetskog momenta gleda od S prema N
- ▶ Magnetski moment petlje:

Definicija magnetskog polja

- ▶ Električno polje smo precizno definirali pomoću sile na naboj. Isto možemo i s magnetskim poljem.

Definicija magnetskog polja

- ▶ Električno polje smo precizno definirali pomoću sile na naboj. Isto možemo i s magnetskim poljem.
- ▶ Naboj u magnetskom polju zakreće - giba se po kružnoj putanji.

Definicija magnetskog polja

- ▶ Električno polje smo precizno definirali pomoću sile na naboj. Isto možemo i s magnetskim poljem.
- ▶ Naboj u magnetskom polju zakreće - giba se po kružnoj putanji.
- ▶ Eksperiment pokaže: sila na naboj je okomita na brzinu i neki fiksni smjer u prostoru (doduše postoje dva takva smjera - npr. gore i dolje).
- ▶ Taj fiksni smjer je smjer magnetskog polja.

Definicija magnetskog polja

- ▶ Električno polje smo precizno definirali pomoću sile na naboj. Isto možemo i s magnetskim poljem.
- ▶ Naboj u magnetskom polju zakreće - giba se po kružnoj putanji.
- ▶ Eksperiment pokaže: sila na naboj je okomita na brzinu i neki fiksni smjer u prostoru (doduše postoje dva takva smjera - npr. gore i dolje).
- ▶ Taj fiksni smjer je smjer magnetskog polja.
- ▶ Sila okomita na brzinu (tj. pomak) $\implies$

Definicija magnetskog polja

- ▶ Električno polje smo precizno definirali pomoću sile na naboj. Isto možemo i s magnetskim poljem.
- ▶ Naboj u magnetskom polju zakreće - giba se po kružnoj putanji.
- ▶ Eksperiment pokaže: sila na naboj je okomita na brzinu i neki fiksni smjer u prostoru (doduše postoje dva takva smjera - npr. gore i dolje).
- ▶ Taj fiksni smjer je smjer magnetskog polja.
- ▶ Sila okomita na brzinu (tj. pomak) $\implies$ magnetska sila NE obavlja rad

Definicija magnetskog polja

- ▶ Električno polje smo precizno definirali pomoću sile na naboj. Isto možemo i s magnetskim poljem.
- ▶ Naboj u magnetskom polju zakreće - giba se po kružnoj putanji.
- ▶ Eksperiment pokaže: sila na naboj je okomita na brzinu i neki fiksni smjer u prostoru (doduše postoje dva takva smjera - npr. gore i dolje).
- ▶ Taj fiksni smjer je smjer magnetskog polja.
- ▶ Sila okomita na brzinu (tj. pomak) $\implies$ magnetska sila NE obavlja rad
- ▶ Iznos sile ovisi o naboju i komponenti brzine okomite na magnetsko polje.

Definicija magnetskog polja

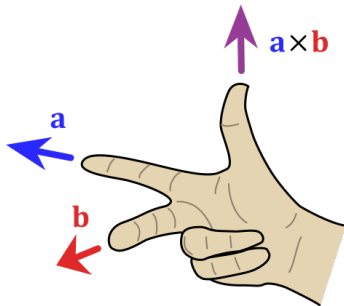
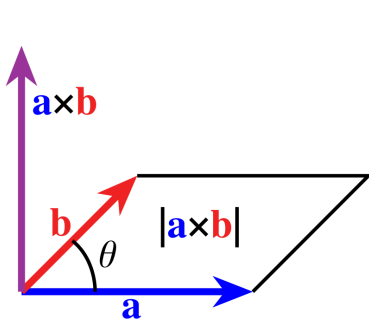
- ▶ Električno polje smo precizno definirali pomoću sile na naboj. Isto možemo i s magnetskim poljem.
- ▶ Naboj u magnetskom polju zakreće - giba se po kružnoj putanji.
- ▶ Eksperiment pokaže: sila na naboj je okomita na brzinu i neki fiksni smjer u prostoru (doduše postoje dva takva smjera - npr. gore i dolje).
- ▶ Taj fiksni smjer je smjer magnetskog polja.
- ▶ Sila okomita na brzinu (tj. pomak) $\implies$ magnetska sila NE obavlja rad
- ▶ Iznos sile ovisi o naboju i komponenti brzine okomite na magnetsko polje.
- ▶ Magnetsko polje je sila po jedinici naboja i brzine: $B = \frac{F}{qv_{\perp}}$

Smjer magnetskog polja

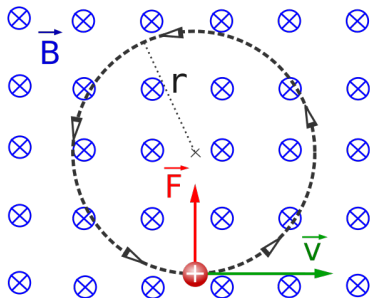
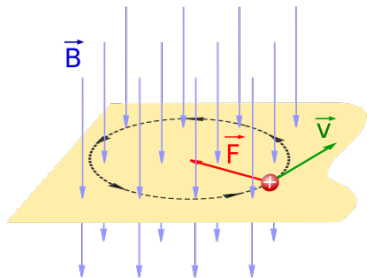
- ▶ Magnetska sila je okomita na magnetsko polje i brzinu. Ovo ne određuje u potpunosti njen smjer (još imamo dvije mogućnosti - npr. gore i dolje).

Smjer magnetskog polja

- ▶ Magnetska sila je okomita na magnetsko polje i brzinu. Ovo ne određuje u potpunosti njen smjer (još imamo dvije mogućnosti - npr. gore i dolje).
- ▶ Smjer magnetskog polja definiran time da su sila, brzina i magnetsko polje vezane pravilom desne ruke $\vec{F} = q\vec{v} \times \vec{B}$:

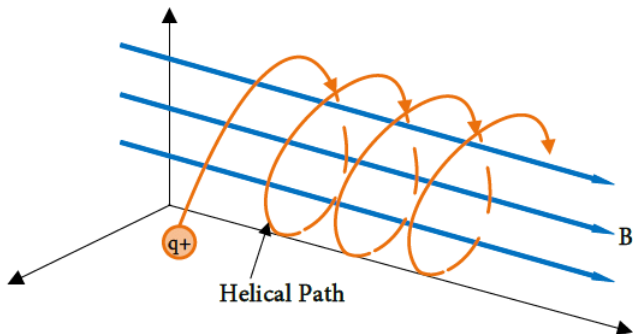

Gibanje naboja u vanjskom magnetskom polju

Opći slučaj:

- ▶ Ako naboj ima komponentu brzine duž magnetskog polja, giba se po spirali:

- ▶ Općenito, kada se naboj q nalazi i u električnom i magnetskom polju, na njega djeluje i električna i magnetska sila: $\vec{F} = q\vec{E} + q\vec{v} \times \vec{B}$.

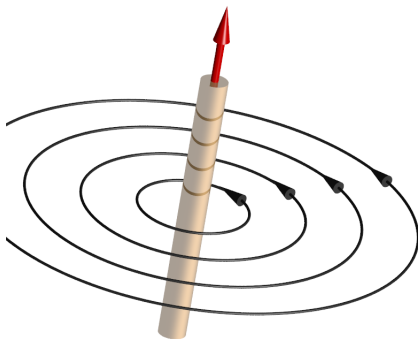

Dodatak: Amperov zakon

- ▶ Magnetsko polje beskonačno ravne žice kojom prolazi struja I je na udaljenosti r od žice:

$$B = \frac{\mu_0 I}{2\pi r}.$$

- ▶ $\mu_0 = 1.256 \cdot 10^{-6} \frac{\text{N}}{\text{A}^2}$ je obična konstanta - tzv. permeabilnost vakuma.

Dodatak: Amperov zakon

- ▶ Ako kroz žicu u nekom kratkom vremenu t prođe q naboja i oni se pomaknu za neku malu udaljenost L

Dodatak: Amperov zakon

- ▶ Ako kroz žicu u nekom kratkom vremenu t prođe q naboja i oni se pomaknu za neku malu udaljenost L
- ▶ Brzina je $v = \frac{L}{t}$, stoga vidimo da $qv = q\frac{L}{t} = L\frac{q}{t} = LI$

Dodatak: Amperov zakon

- ▶ Ako kroz žicu u nekom kratkom vremenu t prođe q naboja i oni se pomaknu za neku malu udaljenost L
- ▶ Brzina je $v = \frac{L}{t}$, stoga vidimo da $qv = q\frac{L}{t} = L\frac{q}{t} = LI$
- ▶ Sila na komad žice duljine L u vanjskom polju B je $\vec{F} = q\vec{v} \times \vec{B} = I\vec{L} \times \vec{B}$.

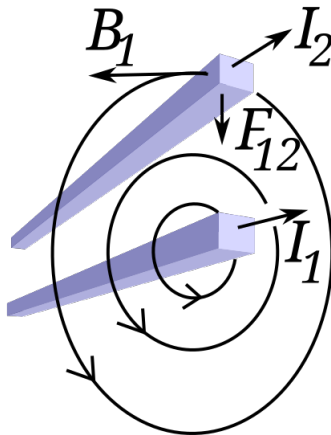
Dodatak: Amperov zakon

- ▶ Ako kroz žicu u nekom kratkom vremenu t prođe q naboja i oni se pomaknu za neku malu udaljenost L
- ▶ Brzina je $v = \frac{L}{t}$, stoga vidimo da $qv = q\frac{L}{t} = L\frac{q}{t} = LI$
- ▶ Sila na komad žice duljine L u vanjskom polju B je $\vec{F} = q\vec{v} \times \vec{B} = I\vec{L} \times \vec{B}$.
- ▶ Ova formula vrijedi samo ako je duž žice konstantno magnetsko polje - inače žicu isjeckamo na male komadiće i zbrojimo.

Dodatak: Amperov zakon

- Izraz za silu u magnetskom polju druge paralelne žice (polje i brzina, tj. struja su okomiti):

$$F = qvB = Ll_2B = \frac{\mu_0}{2\pi} L \frac{I_1 I_2}{r}.$$

Zaključimo (prepišite)

- ▶ Oko trajnog magneta i vodiča kojim teče struja se javlja magnetsko polje.

Zaključimo (prepišite)

- ▶ Oko trajnog magneta i vodiča kojim teče struja se javlja magnetsko polje.
- ▶ Magnetska sila djeluje na naboj koji se giba (ne djeluje na naboj koji miruje) i pritom ga zakreće

Zaključimo (prepišite)

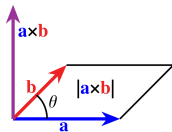
- ▶ Oko trajnog magneta i vodiča kojim teče struja se javlja magnetsko polje.
- ▶ Magnetska sila djeluje na naboj koji se giba (ne djeluje na naboj koji miruje) i pritom ga zakreće
- ▶ Iznos magnetske sile na naboj u magnetskom polju ovisi o: jačini polja, količini naboja, iznosu brzine koja je okomita na magnetsko polje $\implies F = qv_{\perp}B$. Magnetska sila ne djeluje na naboj koji se giba u smjeru magnetskog polja.

Zaključimo (prepišite)

- ▶ Oko trajnog magneta i vodiča kojim teče struja se javlja magnetsko polje.
- ▶ Magnetska sila djeluje na naboj koji se giba (ne djeluje na naboj koji miruje) i pritom ga zakreće
- ▶ Iznos magnetske sile na naboj u magnetskom polju ovisi o: jačini polja, količini naboja, iznosu brzine koja je okomita na magnetsko polje $\implies F = qv_{\perp}B$. Magnetska sila ne djeluje na naboj koji se giba u smjeru magnetskog polja.
- ▶ Smjer sile je okomit na brzinu i na magnetsko polje. Sila okomita na pomak $\implies$ rad magnetske sile je 0.

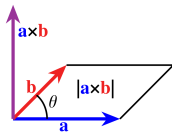
Zaključimo (prepišite)

- ▶ Oko trajnog magneta i vodiča kojim teče struja se javlja magnetsko polje.
- ▶ Magnetska sila djeluje na naboj koji se giba (ne djeluje na naboj koji miruje) i pritom ga zakreće
- ▶ Iznos magnetske sile na naboj u magnetskom polju ovisi o: jačini polja, količini naboja, iznosu brzine koja je okomita na magnetsko polje $\implies F = qv_{\perp}B$. Magnetska sila ne djeluje na naboj koji se giba u smjeru magnetskog polja.
- ▶ Smjer sile je okomit na brzinu i na magnetsko polje. Sila okomita na pomak $\implies$ rad magnetske sile je 0.
- ▶ Točni smjer sile dobijemo pravilom desne ruke $\vec{F} = q\vec{v} \times \vec{B}$:

Zaključimo (prepišite)

- ▶ Oko trajnog magneta i vodiča kojim teče struja se javlja magnetsko polje.
- ▶ Magnetska sila djeluje na naboj koji se giba (ne djeluje na naboj koji miruje) i pritom ga zakreće
- ▶ Iznos magnetske sile na naboj u magnetskom polju ovisi o: jačini polja, količini naboja, iznosu brzine koja je okomita na magnetsko polje $\implies F = qv_{\perp}B$. Magnetska sila ne djeluje na naboj koji se giba u smjeru magnetskog polja.
- ▶ Smjer sile je okomit na brzinu i na magnetsko polje. Sila okomita na pomak $\implies$ rad magnetske sile je 0.
- ▶ Točni smjer sile dobijemo pravilom desne ruke $\vec{F} = q\vec{v} \times \vec{B}$:

- ▶ Magnetsko polje beskonačne ravne žice: $B = \frac{\mu_0}{2\pi} \frac{I}{r}$.